

Monestir de Refet (part I)

La identificació amb els referents espirituals de la pròpia contrada és un tret característic de la nostra cultura i aquests referents, humanitzats per la tradició popular, ens apropen a venerar els patronatges que han arrelat vora nostre de manera secular i per diferents motius. Aquest és el cas de la Mare de Déu de Refet, lloada a l'ermita del mateix nom en el terme de la baronia de Seró.

Obrint la sèrie d'itineraris de l'*Artesa, pas a pas*, en aquesta ocasió visitarem el santuari de Refet i la seva comunitat, on podrem veure i viure com s'interrelacionen història, paisatge i espiritualitat.

Accés i situació

Per arribar al santuari, sortirem d'Artesa per la carretera de Ponts i al punt quilomètric 109, al trencall que ens condueix a Seró, trobarem la indicació per accedir a la pista enquitranada que, creuant la carretera i salvant un desnivell d'uns 50 metres, ens conduirà al Monestir de Santa Maria de Refet.

L'ermita està emplaçada als peus del Puig del Grealó i de la serra de la Força, als plans que formen la base d'aquesta, en la cruïlla dels camins que menen de Seró a La Força i de Colldelrat a El Gos. Des d'aquesta situació de privilegi, podem gaudir, a més del silenci i la pau espiritual, d'una àmplia panoràmica de la vall del Senill on hi sobresurt l'antiga baronia de Seró, aixecant-se vigilant i altiva.

però, fins al 1133 que per primer cop trobem referències de la propietat del lloc quan en Pere Ramon, un habitant procedent de Grealó, esmenta Refet com una deïxa dels seus pares. I pel que respecta a construccions, donat que la imatge que es venera a l'ermita és una talla romànica de finals del s. XII i principis del XIII, hem de pensar en l'existència, en aquella època, d'una edificació religiosa.

A l'any 1657, el pare Narcís Camós publicà: *"En un pedazo de tierra que se llama término de Rafet, de la parroquia de Santa María de Saró, se venera una imagen de la hermosa Paloma, Maria. Intitúlase de Rafet por razón del lugar donde está"*. El 8 de maig del 1716, en el llibre de visites pastorals del Bisbat d'Urgell s'hi escrigué: *"Així mateix es troba una Ermita construïda i fundada en el terme de Seró; l'altar és de Nostra Senyora de Refet, i està amb tota decència"*.

L'església actual data de l'any 1765. Aquesta construcció es va fer utilitzant les restes de l'antiga ermita.

Al 1858 s'hi construí la casa dels ermitans que s'afegia al conjunt i des de llavors la casa va estar habitada per una família fins al 1973.

Segons ens indica Josep Pijuan en el seu llibre sobre el poble de Seró, al voltant del 1860 varen tenir lloc uns fets desagradables, els quals es desconeixen, que obligaren a les autoritats eclesiàstiques a tancar el Santu-

Història

Les restes d'un poblat amb diverses troballes arqueològiques ens indiquen que aquest indret va ser habitat a l'edat del bronze (1800-1100 aC), però la història escrita d'aquest espai no apareix fins l'edat mitjana amb la referència a l'alzina, esdevinguda mil·lenària, que va ser aixopluc de n'Arnau Mir de Tost per al seu descanç durant les seves batalles contra els musulmans del Mascançà, antiga província àrab situada a l'actual Pla d'Urgell. Aquesta alzina fou tallada durant la darrera guerra civil. No és,

ari, reobrint-se l'any 1862 per ordre del Bisbe, atenent les súpriques i bons propòsits de l'alcalde i dels veïns de Seró.

La joia del monestir és la talla romànica de la Mare de Déu de Refet, que va ser salvada durant la guerra per la família que habitava la casa substituint-la per la figura de Santa Llúcia. D'aquesta manera els assaltants varen llençar al foc la imatge que no era. Entre el 1936 i el 1939, aquesta imatge va romandre dins d'un forat del celler de la casa, embolcallada amb tela arpillera i coberta de llenya, retornant-se al seu lloc original el dia 8 de setembre del 1940 amb motiu de la festa major de Seró. L'any 1973, degut a les obres de restauració de l'edifici, la talla quedà en custodia del rector de Seró i una família d'aquesta localitat; mentrestant, una rèplica presidia l'altar major.

El dilluns de Pasqua del 1986, s'hi estableix la comunitat benedictina de la congregació de Nostra Sra. d'Esperança, la qual cosa propicià la tornada de la imatge de la Mare de Déu de Refet al seu lloc de culte el 12 d'octubre del 1986.

L'ermita i el conjunt artístic i arquitectònic

El conjunt arquitectònic de Refet consta bàsicament de dos edificis, essent el principal el que s'ha anat bastint a partir de l'ermita original. Aquesta circumstància s'evidencia, si parem atenció, en la disposició dels carreus de la façana, on podrem comprovar com, a partir de la construcció originària, s'hi basteix en primer lloc l'església, dataada al 1765 i ampliant-se posteriorment, el 1858, amb la casa de l'ermità on avui hi han les dependències dels monjos del monestir.

Amb l'arribada de la congregació de la Mare de Déu d'Esperança, es feren millores a l'edifici reconstruint-se el Cobert del Clos per convertir-lo en un taller d'enquadernació a la planta baixa i cambres per als hostes al pis superior. La particularitat d'aquest nou edifici és que totes les pedres de la façana estan treballades amb gra-

vats ornamentals, presentant més d'una cinquantena d'ells imatges religioses i laiques. Aquestes instal·lacions es complementen amb un hort i un cobert.

A l'església s'hi accedeix travessant el pati del monestir, tancat amb

ta Jesús Massana, fill d'Oliola. Completant la imatgeria religiosa, al jardí del monestir, hi observarem les restes d'una creu de terme gòtica fixada sobre un pilar.

Fora del recinte, a uns cent metres de l'entrada, hi ha la creu de terme que marca el límit de la propietat del monestir de Refet. A l'any 1936 es va destruir l'escultura de la creu situada al damunt de la columna i es va substituir per una de ferro. A l'any 1977, coincidint amb l'aplec del primer de maig, s'hi va instal·lar una creu semblant a l'original, obra d'en Francesc Sala.

Tampoc podem deixar de visitar, fora del recinte, el pedró de la Mare de Déu de Refet situat al darrere del santuari, al camí que condueix a Ponts. Aquest pedró, anomenat l'Oratori, marca el punt on es va trobar la imatge.

Text i fotos: Ramon I. Canyelles
<http://artadesegre.tripod.com>

La joia del monestir és la talla romànica de la Mare de Déu de Refet, que va ser salvada durant la guerra per la família que habitava la casa substituint-la per la figura de Santa Llúcia

porta reixada. A l'interior hi destaca el gran retaule barroc realitzat l'any 1876. Aquest retaule, que abasta tot el mur de l'altar major, emmarca el cambril de la Mare de Déu. Mn. Armengol ens explica que durant la guerra civil uns soldats destacats a Refet varen disparar dues bales a aquest retaule, una d'elles està incrustada a l'ull dret de la imatge del Pare Sant que corona el retaule i l'altra es troba uns centímetres més a l'esquerra podent-se apreciar, ambdues, fàcilment.

A més de les imatges de la Mare de Déu de Refet, de Santa Llúcia i de Sant Pelegrí, a sobre de la saleta del perdó s'hi troba una pintura moderna, obra de l'artis-

RÀDIO 91.2 FM
91.2 FM ARTESA

radio@artadesegre.com - Tel. 973 40 20 48